

14/7'04

**Indrejse- og udsendelsesforhold for afviste asylansøgere
til det centrale og sydlige Somalia**

Rapport fra fact-finding mission til Nairobi, Kenya

22. til 26. marts 2004

Modtaget d. 9/7'04 fra Udlændingestyrelsen.

Baggrund for missionen	3
Generelt om indrejse- og udsendelsesforhold.....	4
Risiko for overgreb mod udsendte personer	6
Risiko for overgreb mod eskorterende personale	9
Sikkerhedsmæssige forhold hos flyselskaber	10
Indgåelse af udsendelsesaftaler med lokale <i>de facto</i> myndigheder	12
Andre landes erfaringer med udsendelser	13
Australien.....	13
Holland	13
Schweiz.....	13
Storbritannien	14
Sverige	14
USA	15
Konsulterede kilder	16
Anvendte forkortelser.....	17

Baggrund for missionen

Flygtningenævnet har i et antal sager meddelt afslag på asyl til somaliske statsborgere fra det sydlige og centrale Somalia.

Rigspolitiets Udlændingeafdeling har på den baggrund anmodet Udlændingestyrelsen om undersøge følgende forhold i forbindelse med eventuelle udsendelser til det centrale og sydlige Somalia:

Indrejsemuligheder, vestlige landes erfaringer med udsendelser, risiko for overgreb mod de personer der udsendes og de som eventuelt eskorterer udsendte, oplysninger om sikkerheden hos de flyselskaber, der eventuelt skal anvendes ved udsendelser samt muligheden for at der kan indgås udsendelsesaftaler med de lokale *de facto* myndigheder.

På denne baggrund gennemførte Udlændingestyrelsen og Rigspolitiets Udlændingeafdeling en fælles fact-finding mission til Nairobi, Kenya fra den 22. til 26. marts 2004. Af sikkerhedshensyn kunne delegationen ikke indrejse i Somalia. Oplysningerne i nærværende rapport er baseret på oplysninger indhentet hos FN-organisationer, vestlige ambassader og det somaliske flyselskab Daallo Airlines i Nairobi. Desuden indeholder rapporten oplysninger, som kort efter missionens afslutning er blevet indhentet hos relevante vestlige landes udlændingemyndigheder.

Det skal understreges, at oplysningerne i rapporten bør ses i sammenhæng med de oplysninger om udsendelses- og indrejseforhold i Somalia, som Udlændingestyrelsens Dokumentationskontor tidligere har indhentet under missioner til Somalia og Kenya. Der henvises i den forbindelse især til Udlændingestyrelsens fact-finding rapporter fra henholdsvis januar 2003 og januar 2004.¹

¹ Udlændingestyrelsen, *Sikkerheds- og beskyttelsesforhold for minoritetsbefolkninger, kvinder og børn i Somalia, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi og Eldoret, Kenya, 11. – 25. januar 2003*, s. 72-74 og Danish Immigration Service, *Human Rights and Security in central and southern Somalia, Joint Danish, Finnish, Norwegian and British fact-finding mission to Nairobi, Kenya, 7 – 21 January 2004*, s. 44-46.

Generelt om indrejse- og udsendelsesforhold

Simone Wolken, Representative, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) henviste indledningsvis til UNHCRs seneste Position Paper² vedrørende udsendelser af afviste asylansøgere til Somalia. Af dette dokument fremgår det blandt andet, at "...violence and armed conflict continued throughout much of the south, in particular in Mogadishu, Baidoa, and the Middle Shabelle and Gedo regions. While pockets of stability exist in the south, they remain susceptible to sudden setbacks due to armed clashes and threats, making them a difficult and largely inhospitable environment for sustainable aid interventions...UNHCR considers that persons originating from southern Somalia are in need of international protection and objects to any involuntary return of rejected asylum-seekers to the area south of the town of Galkayo".³

Wolken oplyste, at UNHCR generelt ikke har indvendinger mod udsendelse af afviste asylansøgere til bestemte dele af det nordlige Somalia. Imidlertid understregede Wolken, at dette synspunkt alene gælder for områder i det nordvestlige og nordøstlige Somalia, det vil sige i Somaliland og Puntland. I overensstemmelse med UNHCR's Position Paper frarådede Wolken, at der sker udsendelse af afviste asylansøgere til alle andre dele af Somalia, det vil sige til de områder af Somalia, der ligger syd for Galkayo i Mudug regionen. Udsendelser til sikre områder i det nordlige Somalia bør ske i henhold til bilaterale aftaler mellem de berørte parter i modtagelsesområdet og den udsendende myndighed.

Wolken forklarede at der generelt og overalt i Somalia er en stigende mistro og modvilje mod at acceptere udsendelser af somaliere fra udlandet til Somalia. Et afgørende forhold i den forbindelse er de økonomiske forhold i modtagelsesområdet og de muligheder der var for at modtage pengeoverførsler fra de udsendte, mens de var i udlandet. Tørke og andre forhold har forværret situationen for mange i Somalia, som i stigende grad er afhængige af pengeoverførsler fra slægtninge i udlandet.

Det blev understreget af Wolken, at UNHCR ikke støtter repatrieringer og udsendelser til nogen lokalitet i det centrale og sydlige Somalia. Dette skyldes den generelt dårlige sikkerhedssituation i området. UNHCR har forsøgt at identificere områder i det centrale og sydlige Somalia, som eventuelt kunne være tilstrækkeligt sikre til at organisationen kunne gennemføre projekter i sådanne områder, men dette er ikke lykkedes. Sikkerhedssituationen forandres ofte uden varsel og det er ikke holdbart blot at skaffe sig et engangsverblik over situationen.

Imidlertid finder der spontane repatrieringer sted til det centrale og sydlige Somalia, men antallet er begrænset. UNHCR har gennemført interviews af 450 repatrierede familier i området Lower Shabelle og Mogadishu. 80% af disse har svaret, at deres største daglige bekymring er røverier, overfald, kidnapninger og den generelt dårlige sikkerhedssituation.

Endvidere forklarede Wolken, at sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforholdene i Somalia ikke på nogen måde er blevet forbedrede – snarere tværtimod – siden Udlændingestyrelsen gennemførte en fælles nordisk-britisk fact-finding mission til Nairobi i januar 2004. Hun tilføjede at forholdene i det sydlige og centrale Somalia nu er præget af, at de internt fordrevne i området er

² UNHCR, *Position Paper on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, January 2004, Geneva.

³ Ibid., s. 3 og s. 9.

løbet tør for muligheder for at tilpasse sig forholdene. En del internt fordrevne forsøger dog at rejse videre nordpå i Somalia, men generelt er beskyttelsesgraden for internt fordrevne kvinder og børn, minoritetsbefolkninger og andre sårbare grupper blevet yderligere forværret gennem den seneste tid.

Endelig vurderede Wolken, at de igangværende fredsforhandlinger i Kenya ikke har haft nogen positiv indflydelse på sikkerhedssituationen i Somalia. En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor tilrådede de, som forbereder en udsendelse til Somalia, nøje at følge fredsforhandlingerne i Kenya, idet disse har afgørende indflydelse på sikkerhedssituationen lokalt i landet og på hvem som eventuelt har magten i et givet område. Såfremt der skal ske udsendelser til det centrale og sydlige Somalia må man etablere kontakt til den lokale myndighed, der har kontrollen over det område, hvortil udsendelsen skal finde sted. Dette vil normalt sige til den lokale krigsherre. En ledende medarbejder i en humanitært FN-kontor understregede, at det "ikke er populært" at være medvirkende til tvangsmæssige udsendelser til Somalia.

Risiko for overgreb mod udsendte personer

Spørgsmålet om udsendelsesforhold, herunder risikoen for at hjemvendte og tvangsudsendte somaliske statsborgere fra det sydlige og centrale Somalia vil blive udsat for overgreb i forbindelse med hjemkomsten har været omtalt i en del af Udlændingestyrelsens tidligere fact-finding rapporter vedrørende Somalia. Således fremgår det af Udlændingestyrelsens seneste fact-finding rapporter fra henholdsvis januar 2003 og januar 2004⁴, at der kan være risiko for, at personer der udsendes mod deres vilje til det sydlige og centrale Somalia udsættes for forskellige former for overgreb, herunder kidnapning og plyndring. Det fremgår desuden, at det er særdeles vanskeligt på forhånd at vurdere hvorvidt en person, der skal udsendes til det sydlige og centrale Somalia, vil være i risiko for at blive udsat for overgreb. En persons sikkerhed i Somalia er afgørende bestemt af vedkommendes klienthørsforhold og geografiske hjemsted. Sikkerhedsforholdene i modtagelsesområdet kan desuden være helt anderledes ved en eventuel udsendelse end dengang afgørelsen blev truffet af udlændingemyndighederne.

UNSECOORD oplyste, at en persons klienthørsforhold, ikke mindst vedkommendes sub- eller sub-sub-klienthørsforhold i Somalia er altafgørende for vedkommendes sikkerhedssituation i Somalia. Derfor er det en afgørende forudsætning for en udsendt persons sikkerhed, at vedkommende bliver udsendt direkte til sin klans hjemsted.

Paul Simkin, TA-Small & Medium Enterprise, Governance & Peace Building Sector, European Union, Delegation of the European Commission in Kenya – Somalia Unit forklarede, at det sydlige og centrale Somalia ikke bør betragtes som en homogen enhed eller som én zone hvad angår sikkerhedsforhold. Der forekommer betydelige variationer i hele dette område, selv inde i hovedstaden Mogadishu er der variationer mellem de forskellige bydele. Forskellige områder kontrolleres af forskellige klaner, men især af klaner, der atter er opdelt i sub-klaner eller endog sub-sub-klaner og videre. Dette gør vurderingen af de lokale sikkerhedsforhold særdeles kompliceret og af begrænset værdi rent tidsmæssigt. Sikkerhedsforholdene er mange steder flydende og situationen ændres med kort varsel eller helt uden varsel.

Såfremt en udsendende myndighed ønsker at vurdere sikkerhedssituationen for både den udsendte og eskorterende personale må man acceptere, at denne skifter dagligt. Det vil sige, at man ikke kan slutte sig til, at en udsendelse kan finde sted alene på grundlag af en beslutning taget hjemme i Danmark. Såfremt udsendelsen skal ske forsvarligt, må det kræves, at sikkerhedsforholdene vurderes dag for dag op til selve udsendelsen. Der vil dog stadig være risiko for, at den udsendte, eskorterende personale og det benyttede fly vil blive beskudt ved ankomsten eller under opholdet i Somalia. Simkin pegede dog på, at såfremt en udsendende myndighed benyttede sig af et lokalt somalisk flyselskab som for eksempel Daallo Airlines (DA) ville der næppe være risiko for, at flyet vil blive beskudt. Simkin vurderede, at der eventuelt kunne være mulighed for, at DA vil acceptere at medtage tvangsudsendte passagerer til Somalia på sine fly mod en tilstrækkelig betaling. Derimod er det alene et spørgsmål om tid førend et chartret fly med samme formål vil blive beskudt i Somalia.

⁴ Udlændingestyrelsen, *Sikkerheds- og beskyttelsesforhold for minoritetsbefolkninger, kvinder og børn i Somalia, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi og Eldoret, Kenya, 11. – 25. januar 2003*, s. 72-74 og Danish Immigration Service, *Human Rights and Security in central and southern Somalia, Joint Danish, Finnish, Norwegian and British fact-finding mission to Nairobi, Kenya, 7 – 21 January 2004*, s. 44-46.

En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor frarådede at lade udsendelser til Somalia ske via en partner, som er ansvarlig for gennemførelsen af udsendelsen fra for eksempel Kenya til en destination i Somalia. Kilden vurderede, at det vil være vanskeligt at kunne stole på, at en sådan partner vil bekymre sig særligt om den udsendtes sikkerhed og om hvorvidt den udsendte rent faktisk når frem til sit bestemmelsessted. Generelt vurderede kilden, at der vil være stor sandsynlighed for, at en person, der tvangsudsendes til Somalia vil udrejse af landet igen og returnere til det land, hvorfra han eller hun blev udsendt.

Simkin understregede, at hverken danske myndigheder eller andre landes myndigheder vil være i stand til at garantere en udsendt persons sikkerhed ved ankomsten i Somalia. Simkin vurderede dog, at en udsendt somalier ikke vil være i større risiko for overgreb end enhver anden somalier, der allerede opholder sig i landet. Dette forhold gælder dog alene, såfremt den udsendte returneres direkte til sin klans eller sub-klans hjemsted og ikke skal foretage en lokal transport ad landjorden. Selv personer, der har været udrejst af Somalia i årevis, vil ikke være i særlig risiko ved en hjemvenden, dog under den afgørende forudsætning af, at vedkommende kan returnere direkte til sin egen klans hjemområde.

Simkin gjorde opmærksom på, at udsendelser til det centrale og sydlige Somalia eventuelt kunne være ledsaget af et reintegrationsprojekt, hvor udsendte nyder godt af assistance fra lokale NGO'er eller internationale organisationers kontorer i området. Simkin pegede i den forbindelse på, at European Commission (EC) allerede har egne projekter i visse områder i det centrale og sydlige Somalia. Simkin fandt det meget vanskeligt at se, hvordan udsendelser til det centrale og sydlige Somalia kunne finde sted uden etableringen af en eller anden form for repatrieringsstøtte i modtagelsesområdet.

Political Assistant Ibrahim Farah, American Embassy, Nairobi forklarede, at sikkerheds- og menneskerettighedsforholdene samt de humanitære forhold i det centrale og sydlige Somalia gør det vanskeligt at forestille sig, at nogen vil udrejse frivilligt til dette område. Han tilføjede, at en person, der indrejser i det sydlige og centrale Somalia, risikerer at blive mistænkt for at være en spion. Dette skyldes ikke mindst den tiltagende islamisering af Somalia. Den islamistiske organisation Al-Itihad eller snarere resterne af den findes spredt overalt i Somalia og må antages at være på vagt over for fremmede, uanset om der er tale om vesterlændinge eller hjemvendte somaliere.

Paul Simkin bekræftede, at Al-Itihad fortsat er operative og indflydelsesrige i Somalia. Han havde dog ingen oplysninger om, hvorvidt Al-Itihad vil betragte personer, der er udsendt til Somalia som spioner, men vurderede at der ikke generelt hersker paranoia i Somalia mod tilbagevendte somaliere.

En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor forklarede, at denne alene beskæftiger sig med de humanitære forhold i Somalia og kilden så sig ikke i stand til udtale sig mere præcist om risikoen for, at en udsendt til det centrale og sydlige Somalia vil blive udsat for overgreb ved ankomsten. Dette spørgsmål kan kun vurderes fra sag til sag. Det er samtidig meget vanskeligt at foretage en undersøgelse af forholdene lokalt i Somalia, men generelt vurderede kilden, at en person, der antages at være i besiddelse af penge eller har adgang til sådanne, vil være i risiko for overfald og røveri ved en tilbagevenden til Somalia. Kilden tilføjede, at enlige kvinder, unge piger og børn altid vil være i risiko for overgreb, såfremt de udsendes til Somalia. Dette skyldes især det forhold, at disse ofte antages at have tillagt sig vestlige værdier og holdninger. Det blev understreget af kilden,

at dette forhold er blevet skærpet gennem den seneste tid, idet Somalia er blevet langt mere islamiseret end for blot få år siden.

Risiko for overgreb mod eskorterende personale

Vedrørende spørgsmålet om tvangsmæssige udsendelser af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia advarede Wolken på det kraftigste mod at eskortere de udsendte ind i området. Hun vurderede dog, at det muligvis ikke blot vil være det eskorterende personale, der i første omgang ville blive mål for eventuelle angreb fra de lokale militser side. Imidlertid er det et alvorligt problem, at der ofte vil være grundlag for misforståelser mellem en eskorterende myndighed og de lokale myndigheder og militser i Somalia. Det er et almindeligt forekommende fænomen, at der opstår misforståelser af situationer og når dette sker i forbindelse med et så følsomt emne som udsendelser, kan der let opstå en meget farlig situation.

Ligesom UNHCR advarede også UNSECOORD på det kraftigste mod, at dansk politi eskorterer en udsendt somalier eller i det hele taget indrejser i det centrale og sydlige Somalia. Der er alvorlige trusler mod ethvert internationalt personales sikkerhed i dette område og dette forhold vil være yderligere skærpet, såfremt der er tale om personale, der er eller blot antages at være ansvarlige for tvangsendelser af somaliske statsborgere. Der er risiko for, at personalet vil blive kidnappet eller beskydt. UNSECOORD understregede, at der ikke findes en myndighed eller autoritet i Somalia som kan hindre, at dette kan ske. Der findes i dag omkring 15.000 militssoldater alene i Mogadishu. Disse er som oftest uden for nogen form for kontrol, hvad enten det drejer sig om krigsherrer eller civile autoriteter. UNSECOORD gentog, at der ikke findes nogen form for civil autoritet i det sydlige og centrale Somalia.

Sikkerhedsmæssige forhold hos flyselskaber

Station Manager Moses Ngugi, Daallo Airlines (DA), oplyste at DA beflyver følgende destinationer i Somalia fra henholdsvis Dubai/Djibouti og fra Nairobi:

1. Dubai – Djibouti – Hargeisa – Galkayo – Mogadishu.
2. Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa.

Desuden beflyver Daallo Airlines ruten London – Paris – Djibouti.

DA befløj tidligere Kismayo, men sikkerhedsforhold og landingsbanens dårlige tilstand har fået selskabet til at indstille sine flyvninger til denne destination.

Vedrørende Mogadishu kunne Ngugi oplyse, at DA benytter sig af lufthavnen KM 50, som ligger ca. 50 km. nordvest for hovedstaden. Ngugi forklarede, at der findes offentlige transportmuligheder fra KM 50 til Mogadishu samt at der ikke er specielle sikkerhedsproblemer på strækningen mellem lufthavnen og Mogadishu.

Vedrørende rejseruten Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa kunne Ngugi oplyse, at DA ankommer til Jomo Kenyatta International Airport (JKIA) i Nairobi hver fredag kl. 13.00. DA fortsætter herefter til Mogadishu om lørdagen kl. 08.00, hvor det opholder sig ca. en time. Derefter fortsætter flyet til Galkayo, hvor det efter endnu en times ophold flyver videre til Hargeisa i Somaliland.

Som et eksempel på hvorledes en udsendelse via JKIA til Mogadishu eventuelt kunne finde sted oplyste Ngugi, at eskorterende dansk politi har to alternativer:

1. Opholde sig i Mogadishu-lufthavnen KM 50 under DA-flyets ophold og herefter fortsætte med samme fly til Galkayo – Hargeisa. Fra Hargeisa er der flere ugentlige forbindelser til Djibouti og til Etiopien.
2. Returnere til JKIA eller Wilson Airport i Nairobi dagen efter med et mindre fly, som DA enten stiller til rådighed eller reserverer plads på. Dette fly kunne være et chartret fly eller et af de såkaldte *Qat*-fly, som dagligt flyver mellem Wilson-lufthavnen og Mogadishu. UNSECOORD kunne oplyse, at der afgår 5-6 fly dagligt fra Wilson lufthavnen til Mogadishu og retur.

Sidstnævnte løsning forudsætter naturligvis, at det eskorterende danske politi indrejser i Mogadishu og indlogerer sig på hotel. Vedrørende sikkerheden kunne Ngugi oplyse, at DA vil reservere hotel, arrangere lokal transport fra KM 50 til Mogadishu og leje sikkerhedspersonale eller benytte eget sikkerhedspersonale, som vil kunne beskytte de danske politifolk indtil udrejsen til Nairobi dagen efter.

Hos DA er prisen for en flybillet Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa 250 US\$, eksklusiv skat. Prisen for en flybillet Nairobi – Mogadishu – Nairobi er 300 US\$, eksklusiv skat. En enkeltbillet Nairobi – Mogadishu koster 180 US\$, eksklusiv skat.

DA benytter sig af den russiske flytype Illusion 18 (IL 18) på sine flyvninger i Somalia. Ngugi kunne oplyse, at DA ikke har haft nogen form for sikkerhedsproblemer med sine fly igennem de 13 år, som selskabet har befløjet Somalia. DA er medlem af organisationen Multilateral Interline

Traffic Agreements (MITA)⁵. Ngugi oplyste, at MITA er en underafdeling af International Air Transport Association (IATA).

Adspurgt om DA beflyver sine destinationer i Somalia kontinuerligt oplyste Ngugi, at der naturligvis sker aflysninger, når sikkerhedssituationen påbyder det. DA har sikkerhedspersonale på alle selskabets destinationer i Somalia og dette personale rapporterer løbende til DA om eventuelle sikkerhedsproblemer. DA har sit hovedkontor i Dubai, De Forenede Arabiske Emirater.

Ngugi forklarede at DA har alvorlige bekymringer mod at transportere afviste asylansøgere til Hargeisa, Somaliland, idet myndighederne i Hargeisa er blevet særdeles følsomme over for udsendelser af afviste asylansøgere til Somaliland. Desuden er myndigheder i denne del af Somalia særdeles afvisende over for somaliere fra andre områder af Somalia, idet man ikke anerkender disse som indbyggere i Somaliland.

Dette forhold er en følge af den seneste tids nedskydninger af og drab på personer af "udenlandsk" oprindelse i Somaliland, herunder vestlige statsborgere og somaliere med tilknytning til disse. Dette forhold er blevet yderligere skærpet som følge af drabet på en international nødhjælpsarbejder i Somaliland den 19. marts 2004.

Angående udsendelser til det centrale og sydlige Somalia kunne Ngugi oplyse, at DA ikke har noget imod at transportere afviste asylansøgere til selskabets destinationer i dette område. Ngugi understregede dog, at sådanne personer forudsættes at udrejse frivilligt eller i det mindste ikke modsætter sig at blive transporteret til en destination i området. Personer der aktivt modsætter sig en udsendelse, vil ikke blive tilladt at borde et DA-fly. Ngugi forklarede, at DA har standarder for hvilke passagerer, der ikke vil blive tilladt at borde selskabets-fly. Af sikkerhedsgrunde vil en voldelig person, der mod sin vilje forsøges tvinges om bord blive afvist. Dette uanset om en sådan person er eskorteret af en eller flere danske politifolk. En passager, der eskorteres af udenlandsk politi vil automatisk blive adspurgt af DA personale om denne rejser frivilligt. DA har dog intet imod, at dansk politi eventuelt eskorterer en afvist asylansøger til en destination i Somalia, men dette kan alene ske under forudsætning af at den eskorterede person indrejser frivilligt i Somalia. I en sådan situation vil DA orientere sit personale på destinationen i Somalia og de lokale myndigheder om den forestående udsendelse.

Ngugi kunne ikke udtale sig om, hvorvidt DA efter særlig aftale ville kunne tillade at dansk politi eskorterer en somalier, der mod sin vilje tvinges om bord på et af selskabets fly, til en destination i Somalia. Han understregede at dette spørgsmål vil han eller de danske myndigheder være nødsaget til at drøfte med DAs hovedkontor i Dubai.

Endelig understregede Ngugi, at DA aldrig har haft udenlandske eskorterende politifolk om bord på et af selskabets fly til Somalia.

⁵ For yderligere oplysninger om MITA se http://www1.iata.org/WHIP/PUBLIC/FRMMAIN_PUBLIC.ASPX?WGID=0275 eller kontakt mita@iata.org

Indgåelse af udsendelsesaftaler med lokale *de facto* myndigheder

Samtlige af de af delegationen konsulterede kilder frarådede danske myndigheder at forsøge at indgå udsendelses- eller tilbagetagelsesaftaler med de lokale *de facto* myndigheder i det centrale og sydlige Somalia. Sådanne aftaler må nødvendigvis indgås med lokale krigsherrer som reelt er øverste myndighed i et givet område. Der findes ingen civile myndigheder i form af eventuelle ældreråd eller andet, der med rette kan hævde at være den øverste myndighed og slet ikke når det vedrører et så ømtåleligt emne som udsendelse af afviste asylansøgere fra Vesten. Magt og *de facto* myndighed i det centrale og sydlige Somalia bygger alene på adgang til våben og kontrol over militser. Samtlige FN-kilder havde vanskeligt ved at forestille sig at en dansk myndighed ville være indstillet på at indgå en aftale om tilbagesendelse af afviste asylansøgere med en lokal krigsherre i det centrale og sydlige Somalia.

Ifølge UNHCRs Position Paper vil det være stort set umuligt at gennemføre udsendelser af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia. UNHCR skriver således, at "...the lack of any effective governing administration may render it impossible for countries with rejected asylum seekers to embark on any comprehensive and coordinated dialogue aiming at removing such cases".⁶

Samtlige adspurgte kilder tvivlede stærkt på, at det vil være muligt at indgå et arrangement i lighed med det, der tidligere er blevet indgået mellem de danske myndigheder og myndighederne i Hargeisa. Kilderne forklarede at et sådant arrangement næppe vil være muligt i forbindelse med udsendelser til det centrale og sydlige Somalia, idet danske myndigheder ikke kan stole på, at den somaliske part i en sådan aftale vil have mulighed for eller viser vilje til at overholde sin del af aftalen.

Imidlertid pegede Simkin på, at der i Dubai i De Forenede Arabiske Emirater findes en somalisk forretningssammenslutning kaldet Somali Business Council (SBC). SBC har en betydelig indflydelse på politiske ledere og andre indflydelsesrige personer i det centrale og sydlige Somalia, ikke mindst i Mogadishu. Simkin foreslog at delegationen kontaktede SBCs næstformand Mohammed Jirdir i Dubai i forbindelse med forberedelsen af eventuelle udsendelser. Jirdir vil være i stand til at give praktiske råd om udsendelser og denne vil eventuelt kunne medvirke til at afværge, at der opstår misforståelser i forbindelse med konkrete udsendelser. Jirdir har nære kontakter til de personer i det centrale og sydlige Somalia, som vil have afgørende indflydelse på sikkerheden for såvel de udsendte som det eskorterende personale.

Endelig foreslog Simkin, som et sidste alternativ, at de danske myndigheder forsøger at indgå en aftale med de kenyanske myndigheder om genbosætning af somaliere i Nairobi eller på andre lokaliteter i Kenya.

⁶ UNHCR, *Position Paper on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, January 2004, Geneva, s. 9.

Andre landes erfaringer med udsendelser

Australien

First Secretary Brett Aldam, Australian High Commission i Nairobi oplyste, at Australien ikke har gennemført udsendelser til det sydlige og centrale Somalia i det hele taget. Aldam tilføjede at han heller ikke troede, at man har gennemført udsendelser til det øvrige Somalia, det vil sige Somaliland og Puntland. Aldam fandt det usandsynligt, at Australien ville gennemføre udsendelser til nogen del af Somalia i en overskuelig fremtid.

Derimod har Australien et forholdsvis omfattende genbosætningsprogram vedrørende genbosætning af UNHCR-registrerede flygtninge, der opholder sig i Kakuma-lejren i Kenya. Dette program omfatter også somaliske flygtninge.

Aldam gjorde opmærksom på, at det er vanskeligt at indhente oplysninger om forholdene, herunder udsendelsesforholdene i Somalia i det hele taget. Det er vanskeligt at indrejse i landet og dette inkluderer for tiden også Somaliland. Australien advarer egne statsborgere mod at indrejse i Somalia, herunder også i Somaliland.

Holland

Delegationen forsøgte gentagne gange at indhente oplysninger om de hollandske erfaringer med udsendelser til Somalia, men det viste sig ikke muligt at få et møde i stand med repræsentanter for den hollandske ambassade. Såfremt den hollandske ambassade i Nairobi fremsender oplysninger på et senere tidspunkt vil disse blive indarbejdet i et separat notat.

Schweiz

Counsellor (Regional Affairs) Thierry Regenass, Embassy of Switzerland, Nairobi vurderede, at der opholder sig mellem 3.000 og 4.000 somaliere i Schweiz. Dette tal inkluderer somaliere, som opholder sig i landet på midlertidigt ophold, idet de ikke har kunnet udsendes til deres hjemland.

Regenass forklarede, at der er overvejelser i gang i Schweiz om, hvorledes udsendelsesspørgsmålet eventuelt kan løses. Således forsøger man at finde incitamenter for at få personer til at rejse hjem frivilligt. For fire år siden indledte man et pilotprojekt, der skulle sikre at somaliere kunne vende tilbage til hjemlandet. Projektet inkluderede et forberedelsesprogram (uddannelsesprojekter i Schweiz) og et reintegrationsprogram i Somalia. Projektet blev planlagt i samarbejde med UNHCR, men Regenass betegnede projektet som en fuldstændig fiasko. Der var kun ganske få somaliere, der tilmeldte sig projektet og de som deltog er nu alle tilbage i Schweiz. Regenass understregede at der ikke var nogen somaliere i projektet der på noget tidspunkt rejste tilbage til områder i det centrale og sydlige Somalia.

Regenass havde ingen oplysninger om hvorvidt Schweiz har gennemført udsendelser af kriminelle somaliere til det centrale og sydlige Somalia. Han understregede dog, at Schweiz ikke har foretaget udsendelser af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia eller til Somalia i det hele taget. Schweiz ser ingen mulighed for sådanne udsendelser eventuelt vil kunne finde sted og Regenass havde aldrig hørt om, at nogen lande havde været i stand til tvangsmæssigt at udsende personer til det sydlige og centrale Somalia. Endelig vurderede Regenass at det er umuligt at kunne

identificere somaliske asylansøgere og dermed fastslå disse ansøgers rette identitet, herunder klantilhørsforhold og geografisk oprindelse.

Storbritannien

Delegationen havde planlagt at konsultere den Somalia ansvarlige (Somali Affairs) på British High Commission i Nairobi. Imidlertid var denne ikke at træffe og derfor indhentede Udlændingestyrelsen efterfølgende oplysninger fra det britiske Home Office, Immigration & Nationality Directorate, Country Information and Policy Unit (CIPU) i Croydon.

James Bennett, Somali Country Officer, CIPU kunne oplyse, at man er færd med at undersøge mulighederne for at kunne returnere afviste asylansøgere og kriminelle med en udvisningsdom fra Storbritannien til det centrale og sydlige Somalia.

Bennett gjorde opmærksom på, at arbejdet med udsendelser til det centrale og sydlige Somalia har højeste prioritet i Home Office og man forventer, at de første udsendelser vil kunne finde sted i løbet af en måneds tid eller to. Det forventes at der vil fremkomme flere detaljer om de planlagte udsendelser på Inter-Governmental Consultations (IGC) -Workshoppen i Geneve den 21. til 22. april 2004.

Indtil videre planlægges udsendelser at kunne finde sted via Dubai eller Nairobi, men man er særligt opmærksom på de problemer, der eventuelt kan opstå i forbindelse med en eventuel transit Nairobi. Udsendelser planlægges alene gennemført til Mogadishu, men de udsendte kan i princippet stamme fra en hvilken som lokalitet i det centrale og sydlige Somalia.

Bennett understregede at der endnu ikke foreligger konkrete planer eller en klar praksis for udsendelserne og man arbejder fortsat på at finde frem til de rette kandidater til udsendelse. Profilen på de første udsendelser vil være unge, enlige mænd, hvis klantilhørsforhold er sådant, at det kan antages, at de ikke vil være i særlig risiko for at blive udsat for overgreb i forbindelse med indrejsen i Mogadishu og den videre transport til hjemstedet.

Bennett kunne videre oplyse, at Storbritannien ikke tidligere har udsendt eller forsøgt at udsende afviste somaliske asylansøgere eller kriminelle somaliere med en udvisningsdom til nogen lokalitet det centrale og sydlige Somalia. Derimod udsendte Storbritannien en somalisk familie til Hargeisa i Somaliland i december 2003. Dette var den første og hidtil eneste udsendelse af afviste asylansøgere med tilknytning til Somaliland fra Storbritannien. Denne udsendelse fandt sted i henhold til den tilbagesendelsesaftale, som de britiske myndigheder indgik med myndighederne i Hargeisa i sommeren 2003.

Sverige

First Secretary Björn Jonson, Embassy of Sweden, Nairobi kunne oplyse, at Sverige alene har udsendt en eller muligvis to personer til Somalia i de seneste par år. Den seneste udsendelse fandt sted for omkring 1½ år siden. Udsendelsen vedrørte en narkotikaforbryder, som efter udståelse af en langvarig fængselsstraf i Sverige er blevet udsendt til Somalia. Udsendelsen skete med assistance af flyselskabet Prestige Air, der fløj til en destination i det sydlige Somalia fra Jomo Kenyatta International Airport (JKIA) i Nairobi.

Jonson understregede, at der ikke er sket udsendelse af afviste asylansøgere fra Sverige til Somalia, inklusive det centrale og sydlige Somalia.

USA

Michael Webster, Department of Homeland Security, American Embassy, Nairobi oplyste, at USA har gennemført udsendelser til Somalia, herunder til det centrale og sydlige Somalia. Disse udsendelser har dog alene vedrørt somaliere, der har begået alvorlig kriminalitet i USA og som har modtaget en dom om deportation. I 2001 indgik USA en aftale med Canada og Holland om udsendelse af 50 somaliere til Djibouti. Denne aftale fandt sted uden om den djiboutiske regerings godkendelse og udsendelsen af de 50 somaliere fandt sted uden Djiboutis regerings medvirken.

Webster forklarede videre, at for omkring to uger siden fandt de første amerikanske udsendelser af somaliere til Mogadishu sted. Udsendelserne skete med Daallo Airlines medvirken og uden eskorte af amerikanske myndighedspersoner eller andre personer. Udsendelserne fandt sted via JKIA, idet de kenyanske myndigheder under ingen omstændigheder vil tillade, at der sker transit mellem JKIA og for eksempel Wilson Airport i Nairobi. Webster forklarede, at dette betyder, at et chartret fly til transporten fra Nairobi til en destination i Somalia nødvendigvis skal flyve fra JKIA og ikke fra Wilson Airport.

Webster tilføjede, at en udsendende myndighed naturligvis kan forsøge sig med at samarbejde med et sikkerhedsselskab med henblik på en eventuel eskorte til en destination i Somalia.

Konsulterede kilder

Aldam, Brett, First Secretary, Australian High Commission, Nairobi.

Bennett, James, Somali Country Officer, Home Office, Immigration & Nationality Directorate, Country Information and Policy Unit (CIPU), Croydon.

En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor, Nairobi.

Fait, Alberto, EC Liaison Officer, European Union, Delegation of the European Commission in Kenya – Somalia Unit, Nairobi.

Farah, Ibrahim, Political Assistant, American Embassy, Nairobi.

Jonson, Björn, First Secretary, Embassy of Sweden, Nairobi.

Ngugi, Moses, Station Manager – Kenya, Daallo Airlines, Nairobi.

Regenass, Thierry, Counsellor (Regional Affairs), Embassy of Switzerland, Nairobi.

Simkin, Paul, TA-Small & Medium Enterprise, Governance & Peace Building Sector, European Union, Delegation of the European Commission in Kenya – Somalia Unit, Nairobi.

UNSECOORD, UN Field Security Coordination Office – Somalia, Nairobi.

Webster, Michael, Department of Homeland Security, American Embassy, Nairobi.

Wolken, Simone, Representative, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Nairobi.